

AYOL IJODKORLAR SHE'RIYATIDA RUHIYAT MANZARASI

Saloxiddinova Nigoraxon Inomjonovna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent v.b.

Abduraimova Muazzam, Odilov Dovudbek

27-23-guruh talabalari

“UNIVERSITY OF ECONOMICS AND PEDOGOGY” NOTM. Andijon

Bugungi kun she'riyati haqida fikr bildirar ekanmiz, zamonamiz va zamondoshimizning ruhiy olami yangicha poetik obrazlarda talqin etilayotganligiga guvoh bo'lamiz. Buning sababi esa insonning bezovta o'y-xayollarini, nekbin kayfiyatini, dardini tasvirlashda qo'llanilgan har bitta detaldan tortib, tasviriy ifodalargacha – hamma-hammasi davr va ijodkorning umumiy xulosasidan kelib chiqib ifoda etilayotganligi bilan belgilanadi.. Bu esa she'riyatda poetik sathning kengayib borayotganligini ko'rsatadi, nazarimizda. Bugungi serma'no va serohang she'riyat ayniqsa ayol ijodkorlar she'riyatiga ham taalluqli bo'lib, unda ifodaning ta'sirchanligi, mazmunning mushohada boyligi va albatta, shakldagi yangicha izlanishlar bilan keng ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, har bir asarda ijodkor yangicha poetik obrazlar yaratar ekan, qaysidir ma'noda u o'zi haqida so'zlayotgandek ko'rinadi. Bugungi she'riyat ko'ngil she'riyati ekan, ijodkor ham his-tuyg'ularini qolipga solishni istamaydi. Bu hol ayol ijodkorlar she'riyatida yana ham aniq ko'rinadiki, ular ro'yi-rost butun axvollarini bayon qiladilar. O'z ruhiy holatlarini, tuyg'ularini, kechinmalarini esa poetik obrazlar vositasida yanada ishonarli va badiiy chiqishiga erishadi. Gohida mulohazali, gohida tajang, gohida sokin kayfiyat shoirlar ruhiy olamining o'zgaruvchan ekanligini ham ko'rsatadi. Bu esa ularning ijodini yanada rang-barang ko'rsatishga xizmat qiladi.

Xususan Zebo Mirzayeva ijodini tahlil qilar ekanmiz, uning ishqqa yo'g'rilgan dunyosi o'quvchini tamoman o'ziga mahliyo etadi. E'tibor berib qaraydigan bo'lsak, shoira she'rlarining o'zak qismini ishq mavzusi band etgan. O'sha o'zakdan esa Yaratganga, vatanga, ota-onaga va yorga bo'lgan muhabbat paydo bo'lgan. U o'z muhabbatini turli poetik obraz va badiiy tasvirlar bilan ifoda etmoqqa urinadi. Natijada har bir she'rda kutilmagan tashbehlarga, ramzlarga boy olam paydo bo'ladi. O'quvchi ramzlar tilini, timsollar mohiyatini to'g'ri anglasagina bu olamning yana bir sirini tushungandek bo'ladi.

Shoira ijodida muhabbat tuyg'usi *maysa, daraxt, qush, nur, daryo* kabi timsollarda poetik ma'no kasb etib keladi. Bu timsollar lirik qahramonning hislari

bilan tutashib, ishqning ohorli tasvirlarini yaratadi. Ijodkorning ishq mavzusida bitilgan she'rlarida qandaydir sehr, joziba, sir bordek tuyuladi. Undagi otashin hijron kayfiyati o'quvchiga tezda yuqadi.

Men hanuz o'shaman,
toshqin bir daryo.
Toshlarni toshlarga urib yig'lagan.
Quchog'ingda oqmoq istagan ammo...
Bu tor qirg'og'ingga sig'magan¹

Ushbu parchada ijodkor o'xshatish va qarshilantirish san'ati orqali o'z ruhiy holatini yoritgan. O'zining hanuz o'sha – ishq ekanligini toshqin daryoga qiyoslagan va lirik qahramon she'rda daryo timsolida gavdalangan. Daryoning bag'rida ming-minglab tosh bo'lgani kabi, lirik qahramonning qalbida ham g'amu-anduh toshlari bisyor. U bu anduhlardan azoblanadi va ko'z yosh to'kadi. Uning orzusi yor qalbida daryodek toshmoq bo'lsa-da, u yerda o'ziga joy yo'qligidan o'kinadi.

Mensiz yasha,
Mensiz kul, yig'la...
Mensiz o'tsin har bitta oning.
Toki meni degan chog'ingda
Chiqib ketsin tanangdan joning.

“Lirika mudom ruhiy kechinma va ong yaxlitligiga intiladi. Tuyg'u hamda tafakkurda namoyon oniy kayfiyat tasviri lirikaning ustuvor xususiyati. Binobarin, ijtimoiy voqelik va hayot falsafasidan sizib chiqadigan hissiy ilg'am psixologik ifodani markazlashtiradi”², deb yozadi Q. Turdiboyev. Haqiqatdan ham ijodkorning oniy kayfiyat lahzasi she'r mazmuniga singib, betakror ruhiy manzarani yaratadi.

Zebo Mirzayevaning deyarli barcha she'rlari ishq-muhabbat tuyg'ulariga yo'g'rilganligi bilan ahamiyat kasb etadi. Uning ijodida ko'hna ishq mavzusi o'zining takrorlanmas, yangicha ifodasini topadi. Bu she'rlarda lirik qahramon gohida mamnun, gohida mahzun, gohida tajang, gohida majnunona qiyofada namoyon bo'ladi. Bu esa she'r mazmunining rang-barangligini ta'minlaydi.

1. Mirzo. Zebo. “Nur kukunlari”. – Toshkent. Yangi asr avlodi, 2004. B.67.

2. Қўнақбай ТУРДИБАЕВ, Лирикада рухий ифоданинг ўзига хослиги “Шарқ юлдузи”, 2011–1